278. szám.

A „KELET“ előfizetési dija:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre . . . . . 16 frt.
Fél évre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 6 kr.
Megjelenik a „Kelet“ mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.
Szerkesztői és kiadói szállás: főtér 4-ik szám.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetési dijak.
Egy négyszög czentiméternyi tér ára 2 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.
Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10) Rud. Mosse Publicistische Bureau. Budapesten: Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések fő vételi irodája Budapesten Szervitatér 3. sz.
Nyilttéri czikkek
gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

Tizedik évfolyam. 1880. Kolozsvár, péntek, december 3

NE FÚJD A MI NEM ÉGET.

(T.) Irányi Dániel úr, kit ugyan idealis politikusnak tartunk, de azért jellemtisztaságánál fogva tisztelünk, mint mindenki tiszteli, már azt elmulaszthatlan hazafiui kötelességének tartja, hogy az évi budget-vitánál, a vallás- és közoktatási miniszterium tételeinél beadja az ő határozati javaslatát a vallásszabadságról. És bizonnyal azt hiszi Irányi Dániel, általunk igen tisztelt képviselő úr, hogy az esetben, ha ő ezen határozati javaslatát a vallás- és közoktatásügyi miniszter évi költségvetésénél mind annyiszor be nem adná, nagy bűnt követne el a haza és az emberiség ellen, mert akkor bizonyára nem akadna más, s az előhaladásnak ezen egyik elkerülhetetlen kelléke okvetlen feledésbe menne. Na már pedig mi nem ebben a hitben élünk, s bár mennyire tiszteljük is Irányi Dániel képviselő urat, de kimerjük mondani, hogy az, a mit most Irányi Dániel képviselő úr minden évben, igen correct alakban és gépszerü pontossággal sürget: annak idején teljesedésbe fog menni, akár sürgeti valaki, akár nem; sőt többet mondunk: teljesedésbe menne még akkor is, ha Irányi Dániel igen tisztelt képviselő úr soha nem született volna a világra.

Van a haladásnak egy bizonyos fokszerű áramlata, mely a hol megjelent, normalis körülmények közt következetesen emelkedik fokról-fokra, s tetszik vagy nem tetszik a benne úszók egynémelyikének, hogy a mai időkre már alkalmatlanná lett, korszerütlen és elavult intézményeket elsodorja, még is elsodorja, bármily görcsösen kapaszkodnak is abba az illetők; s a mi fő, a haladásnak ezen következetes áramlatában az: hogy idő előtt nem igen szokott megjelenni; az illető közönség gyomrának számára meg nem ért gyümölcsöket nem szedte le a fájáról; tehát nem okoz betegséget, hanem szépen és simán elvégzi a maga müvletét. Mig ha ezen meg nem érkezett érési stadiumot eröltetve akarja valaki előidézni, — migha maga Irányi Dániel képviselő ur lenne is az, — s hajánál fogva rántaná az idő szülte napi események közé? — legyen róla meggyőződve: hogy gyomorgörcsöket s cholera-tüneteket okozna vele, legjobb akarata mellett is.

Méltóztassék elhinni, hogy annyi vallásszabadsággal, amennyire nálunk és körülményeink közt „elkerülhetetlenül“ szükség van, annyival birunk mi már is és bizonnyal vannak oly „elkerülhetetlen“ szükségleteink, melyek elintézése nem maradhatna a vallásszabadságnak oly elintézése utánra, mily elintézést Irányi Dániel képviselő ur követel, s amily elintézés megrázná országos haladásunk emelkedő félben levő épületének minden kövét; mellyel ezen intézkedések miatt kikötni kellene, bir még annyi erő és akarattal hazánkban, hogy mozgásba hozott apparátusaival nagyon hátra szoríthatná megoldásra várakozó legfontosabb ügyeinket; holott: bizony bizony mondom nektek, eljövend még az az idő, hogy a mit most Irányi Dániel ur akar, és csakis mindenféle körülmények tekintetbe vétele nélkül nagy megrázkódtatás árán akarhat, — a legcsendesebben és egyszerüebban fog keresztül menni.

De hát oly sürgősen és hangosan követeli-e az ország közönsége azokat az Irányi Dániel úr által kivánt vallási, —tehát ez idő szerint még nagyon kényes reformokat, — hogy szivesen látná azok mellett a többi teendők háttérbe szorittatását? Hiszen ha jól tudom, többször nevezett képviselő uron kivül talán nincs is jelenleg az országházban más, ki e kérdést ilyeténképen előtérbe tolná; már pedig, ha olyan nagyon akarata volna az az ország választó polgárainak, hát csak más képviselő is tudna mellette hangot emelni, és tudná az ügyet annyira forsirozni, hogy a miniszterelnök fülei sükete nem maradhatnának. Eddig azonban csak annyit tudunk, hogy puszta ellenzékieskedésből igen is szavaztak Irányi úr mellett igen sokan, de ennél a jövő költségvetési vitáig nem is fognak többet tenni, hanem levaztatásukat hallgatagon veszik tudomásul: a mi ugyancsak arra mutat, hogy a dolog forcirozásának idejét megérkezettnek még nem látják.

Még egyszer mondjuk: A haladásnak következetesen emelkedő áramlatát holmi mesterséges élesztőkkel duzzasztani nem tanácsos, és ezt református „vastag nyakú kálomista“ létére is belátja Tisza Kálmán; még ha egyszer a körülmények az időpontot megérkezettnek hirdetik? legyen a miniszterelnöki széken Sennyey báró, Apponyi gróf, vagy Antonelli bibornoknak az unokája: nem fog ellentállhatni a közönség viharszerü követelésének, a mely közönség ösztönszerü hallgatása nem Irányi, hanem Tisza Kálmán mellett nyujtja most a szükségelt bizonyitékot.

Majd ha egyszer mi is elértük a műveltség azon fokát, melyet Németország, s államhatalmi erőnk fejlettségének szénája oly rendén lesz, mint a mily rendén van a Francziaországé? — akkor majd mi is szemébe nézhetünk annak a hatalomnak, melynek „láthatlan keze“ a „vas-ember“ derekát elvégre is behajtotta, s melylyel a radicalismusnak nagyon is hevesen neki indult franczia köztársaság sem igen látszik elbánhatni.

Azt gondolnám tehát, hogy nekünk elegendő időnk van még arra, hogy az ezen czélhoz szükséges hangszerek „stimmelése“ felett elmélkedjünk . .

A Kerkápoly volt pénzügyministerről terjesztett ama hir, mely szerint ő most egy nagyobb s általános pénzügyi helyzetünket előtüntető munkán dolgoznék: nem felel meg egészen a valóságnak. Ő dolgozik igen is egy értekezésen, mint azt az akadémi statistikai bizottságában annak idején be is jelentette, de annak tárgyát nem az általános pénzügyi helyzet, hanem az államjószágok értékesitésének speciális kérdése képezi. A munka talán csak később látott volna napvilágot, ha gyors megjelenését nem tenné szükségessé az a körülmény, hogy az államjószágok eladását tárgyazó törvényjavaslat már a ház asztalán fekszik. Kerkápoly igen is eladandóknak tartja az államjószágokat, de nem minden feltét nélkül s különösen nem ugy, hogy az által elveszitse az állam azt a hatalmat, mely e jószágok birása által kezében szépontosul. A kérdést pénzügyi és politikai szempontból világitja meg. A szakkörök élénk kiváncsisággal várják az éles distinkcióval biró államférfiu itéletét.

—

Az osztrák költségvetés 27.912,000 frt deficitet mutat fel, de ugy, hogy az Arlberg pálya épitési költségét 6 és fél millióval és az adósság törlesztésre felvett mintegy 6 millionyi fedezetet az előirányzatból a minister előre levonja, ugy, hogy ezek hozzá számitásával az osztrák deficit legalább is 39—40 millióra megy. Tehát az az Ausztria, melyről a szé bal azt hirdeti, hogy „vérünket szivja ki“, nagyobb deficzitet mutat fel, mint Magyarország. És most lát hozzá az adóemeléshez. Az egyenes adókból 4 millió, a fogyasztási adókból 6,3 millió uj adó van előirányozva a deficit fedezésére. Ezek közt figyelemre méltó az uj italmérési adó, mely már fél millióval van előirányozva és Dunajewszki pénzügyministernek azon kijelentése, hogy „a többi adóreformokhoz még idő kell, részben a terjedelmes adatgyüjtés, részben pedig a miatt, hogy a magyar kormánynyal is egyetértésre kell jutni.“ Ez a passus mutatja azt, hogy a két kormány közt is folynak alkudozások az indirekt adók jobb kihasználása végett.

Országgyülés.

— Deczember. 1.

Az utóbbi ülés jegyzőkönyvének hitelesitése után az elnök bemutatja a vallás- és közoktatásügyi miniszter átiratát, melynek kapcsában megküldi a kezelése alatt álló alapitványok és alapitványi alapok jogi természetének megvizsgálására szolgáló irományok II. és III. füzetét. Ki fog osztatni.

Bemutatja továbbá a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarának Péchy Manó gr. képviselő által beadott kérvényét a czukor, kávé és sörfogyasztás megadóztatásáról szóló törvényjavaslat elvetése iránt. A pénzügyi-bizottsághoz utasittatik.

Szederkényi Nándor kéri az elnököt, hogy mivel az egri zászló sérelem ügyében már több kérvény érkezett a képviselőházhoz s az ülésszak már befejezéséhez közeleg, szólitsa fel a kérvényi bizottságot, hogy terjeszsze be jelentését, s az minél előbb napi rendre tüzessék.

Vécsey Tamás, a kérvényi bizottság előadója jelenti, hogy a bizottság szükségesnek tartotta e részben a kormányt az iratok közlése és felvilágositás adása végett megkeresni. A kormány már értesitette a bizottságot, hogy egy miniszteri tanácsos fog a bizottságban megjelenni a kérvény tárgyalásakor s az iratok is közöltetni fognak. A bizottság valószinüleg a szombati ülésben fogja ezen ügyet tárgyalni.

Madarász József arra kéri a ház elnökét, tegye magát érintkezésbe a kérvényi bizottság elnökével, hogy jelentését a bizottság már a hétfői ülésben előterjeszthesse.

Elnök kijelenti, hogy e tárgyban értekezni fog a bizottság elnökével és arról, mikor terjeszheti elő a bizottság jelentését, előterjesztést fog a háznak tenni.

Baross Gábor jegyző jelentvén, hogy az interpellációs könybe Bódog Albert jegyzett be egy interpellációt a magyarországi községi és közorvorok folyamodása tárgyában folytatólag tárgyaltatott a honvédelmi tárcza költségvetése

Az ujonczozási költségeknél

Lükő Géza azon óhaját fejezi ki, hogy az ujonczozási rendszer teljesen uj alapokra fektettessék és az e tekintetben fennálló zürzavar és visszaélések megszüntettessenek. Az előirányzott 50.000 frt helyett csak 25.000 frtot szavaz meg s felhivja a honvédelmi minisztert, hogy azon igazságtalanság, mely szerint Horvátország részére 20.000 frt irányoztatik elő az 50.000 frt öszegből, megszüntettessék.

Rakovszky István előadó megjegyzi, hogy e kérdés Horvátországra nézve időközben törvény által rendeztetvén, a felvetett kérdés elesik.

Szende Béla honvédelmi miniszter megjegyzi, hogy a maga részéről eddig is megtett mindent a visszaélések megszüntetésére s azután is ezen irányban fog törekedni.

Tisza Kálmán miniszterelnök az egész összeg megszavazását kéri, mint mely okvetetlenül szükséges.

Az előirányzott összeg Lükő inditványa mellőzésével elfogadtatott.

A csapatok czimén előirányzott öszegnél: Thaly Kálmán nagy sulyt fektet a honvéd lovasság [illegible]bbi fejlesztésére s e tekintetben felhivja a honvédelmi miniszter intézkedését. Azt hiszi, igen czélszerüen lehetne intézkedni erre vonatkozólag az ár[illegible] ha a honvédelmi miniszter eladná a szórlövegeket, akár mint ócska vasat, mert azok különben sem használhatók a harczban, legfölebb utczai támadásnál barrikádok ellen, a mire nézete szerint nem lesz szükség, mert a magyar közönség sokkal józanabb, semhogy ellene ily eljárást kellene alkalmazni. Használhatók a szórlövegek ezen kivül még hegyi harczban, a mire sziutén nem lesz alkalom. Azt tartja, hogy Montenegró, vagy az albánok is megvennék e szórlövegeket s ekkor ezek vételára, s a reájuk jelenleg forditott fenntartási költségek a honvéd lovasság fejlesztésére lennének felhasználhatók.

Az előirányzott tétel elfogadtatott.

Az országos honvédsegélyző egylet részére előirányzott összegnél:

Novák Gusztáv kérdést intéz a honvédelmi miniszterhez, miként kezeltetik a segélyezési összeg és ki gyakorol ellenőrzést a kezelésre?

Szende Béla honvédelmi miniszter kijelenti, hogy az összeg évnegyedenkint kiutalványoztatik a bizottságnak, mely a saját hatáskörében kezeli azt.

Ivánka Imre megjegyzi, hogy a segélyző bizottság rendes üléseket tart és lelkiismeretes vizsgálat után szavazza meg a segélyeket és a nyugdijakat. A számadásokat a számszék vizsgálja felül. Egyuttal reflektál Novák Gusztáv tegnapi állitásaira és számokkal bizonyitja be, hogy azon állitása, mely szerint a honvédmenházra való adakczások évenkint jelentékenyen csökkennek, teljesen alapos.

Irányi Dániel felvilágositást kiván az ellenőrzésre nézve.

Ivánka Imre kijelenti, hogy mielőtt a számadások a számszékhez terjesztetnének fel, a honvédelmi minister számvevősége által előbb felülvizsgáltatnak.

Novák Gusztáv személyes kérdésben kér szót és azt mondja, hogy az Ivánka által felhozott számok nem egyeznek meg a honvédmenház főkönyvével.

Elnök figyelmezteti szólót, hogy ez nem tartozik a személyes kérdésben engedhető felszólalások keretébe.

A ház az előirányzott összeget elfogadja s a többi tétel is észrevétel nélkül elfogadtatott.

Azután a hadmentességi dijról szóló törvény kiegészitéséről szóló törvényjavaslat vétetett tárgyalás alá.

Orbán Balázs a hadmentességi dijat a legszerencsétlenebb intézkedések egyikének tartja, melyeket a jelen kormány tett; Ugron Ákos szintén nem fogadja el a törvényjavaslatot s utal azon anomaliákra és sulyos terhekre, melyekkel az jár.

Szapáry Gyula gróf pénzügyminister megjegyzi, hogy itt nem a hadmentességi dijról van szó, hanem csak arról, hogy az ez évben ezen adó utján bejövő összegek befizettessenek-e a közös alapba, mi ha megtörténnék, Magyarország nagyobb összeggel járulna az alapba, mint Ausztria. Kéri a törvényjavaslat elfogadását.

Mocsáry Lajos ellenzi a törvényjavaslat elfogadását.

A törvényjavaslat elfogadtatik.

Ezután költségvetés keretében függőben maradt tételek intéztettek el és Szapáry Gyula gr. pénzügyminister, miután a költségvetés teljesen letárgyaltatott, a költségvetési törvényjavaslatot terjesztette elő, mely a pénzügyi bizottsághoz utasittatott.

Az uj országház épitéséről szóló törvényjavaslat vétetvén tárgyalás alá, Thaly felszólalása után, ki a régi sóházi épületek helyén kivánta az országházat épittetni, mig Tisza Kálmán a törvényjavaslat mellett szólalt fel, — elfogadtatik.

Az ülés végén Bódogh Albert terjeszti elő interpellációját, sürgetvén a pénzügyministert, hogy a községi és körorvosoknak hozzá anyagi helyzetük javitása tárgyában beadott folyamodványát minél előbb intézné el.

Ezzel az ülés fél 2 órakor véget ért.

LAPSZEMLE.

A „Pesti Napló“ a közadók kezeléséről irja mai vezérczikkét. A következőket mondja e kérdésben:

Öt évvel ezelőtt reformálták a közadók kezelését, de országszerte felhangzott a panasz az ezen kezeléssel járó rendetlenségek, zaklatás és végnélküli birságolás miatt.

Most előttünk van az ujabb kiadásu reform, ez komplikált és tulszigoru.

Az adózás sulyát nálunk nem egyedül a jövedelemből, a kincstárnak átadott nagy quota, hanem egyenes adórendszerünk szövevényessége is okozza. 10—12 egyenes adóczim van, a melynek alá lehet vetve akármilyen, nem épen gazdag adozó.

Mennyi bevallás, mennyi tárgyalás az adókivető s felszólamlási bizottságok előtt, hány terminusnak pontos megfigyelése, mennyi küldözés az adóhivatalba, és mennyi időveszteség és menynyi birság fenyegeti a szegény adózót, ha az adótörvények és rendeletek utasitásairól megfeledkezik.

De nem folytatjuk a részletezést, vissza kell a javaslatra térnünk még egynehányszor, a mikor a tervezett pénzügyi közigazgatási biróságról, az adókivetés egyszerüsitéséről és egyéb módositásról is szólni alkalmunk lesz. A javaslat egyik leglényegesb részlete ez:

Eddig az ingatlant terhelő, három évre szóló kincstári követelést bekeblezés nélkül is megillette minden más, akár bekeblezett követeléssel szemben az elsőbbség. Most a javaslat a kincstár e rendkivüli előjogát az ingókra is ki akarja terjeszteni.

Ha elfogadtatik azonban a pénzügyminiszter eme javaslata, akkor az a pénzintézet, gyáros, nagykereskedő vagy termelő, ki egy iparosnak, vagy kereskedőnek pénzt vagy árut hitelez, soha sem tudja, hogy két év alatt esedékessé vált bélyeg- és illetéktartozás miatt nem vág-e elébe a kincstár az ő követelésének a korábbi biztositás daczára is. Ez a megölő betüje lehet az összes kisebb kereskedelmi forgalomnak, a mely a hitelen alapul.

A „Hon“ „Magyarország és a közös hadsereg“ feliratu vezérczikkében következőket irja:

A hadügyminiszter ama zabolátlan és tapintatlan támadások miatt, melyeket a Bartha-féle eset óta a szélsőbali lapok majd mindennap intéztek ismét a közös hadsereg ellen, „reklamációkat emelt a magyar kormánynál, s egész sorára a sajtóvétségek fölötti tárgyalásoknak lehetünk elkészülve.“

Mi és velünk a józanul gondolkozó magyar sajtó mindig határozottan kárhoztattuk, hogy a közös hadsereg egyes tisztjei részéről elkövetett sérelmek és önmegfeledkezések miatt maga az egész, maga az intézmény legyen megtámadva és mesterségesen gyülöletessé téve, mert hisz annak a hadseregnek egy hatalmas nagy contingensét épen a mi fiaink és véreink teszik.

Megkapja nálunk is a bűn a maga büntetését, — okkal-móddal.

Csakhogy — mint a P. Ll. is kiemeli — a kilátásba helyezett esküdtszéki tárgyalások tekintetében az uj büntetörvénykönyv 262. és 270. §§. a mérvadók, melyek szerint a hadsereg vagy ennek egyes tagjai ellen elkövetett sérelmek miatt a sajtópör „hivatalból“ inditandó meg s a magyar kir. főügyészség — mondja a neveztük forrás — azonnal meg is inditandja azt, mihelyt a hadügyminiszteriumtól megérkezik a b.-törvény 272. szakaszában szükségesnek jelzett felhatalmazás. De ilyen felhatalmazás maig még nem érkezett ide.

Hogy mi sorsa lesz az eventuális sajtóköröknek, arról a Fremdenblatt, mely különben a hadsereg iránti rokonszenvéről eléggé ismeretes, ugy gondolkozik: „Merész föltevés volna ugyan oly értelmü eredményt várni, hogy a bevádolt nemzeti publicisták a törvény szigorát érezni is fogják. Ez nem is lesz a czélja e rendszabálynek s szerintünk nem is az a czél, melyre mindenek fölött törekedni kell; azonban erkölcsi eredményt várunk, sikert a hadsereg javára, ha egyszer e közönség némely nemzeti közlönyök nyelvezetével, durva kifakadásaival megismerkedik. Akkor a magyar közönség egészen másképen fog itélni, mint jelenleg ama hangulatról, mely sok tiszti körben uralkodik.“ Mi is ily eredmény reményében zárjuk be sorainkat. Sz. Gy.

BELFÖLD.

Maros-Vásárhelytt, 1880. nov. 28.

A „Kemény Zsigmond társaság“ november havi üléséről.)

A „Kemény Zsigmond társaság“ november havi rendes ülését nov. 28-án d. u. 5 órakor tartotta meg a városház nagy termében, nagyszámu résztvevők jelenlétében.

Elnökölt: br. Apór Károly, kir. táblai elnök őméltósága, a jegyzőkönyvet vezette: dr Tolnai Lajos, titkár.

Felolvastatott Molnár Zsigmond köz- és váltó ügyvédnek, „A Gecse emberszereteti intézet-“ ről, szóló értekezése. Közöljük e felolvasásból a következő adatokat: Gecse Dániel születtett Belső-Szolnokmegye Czigányi nevü községében 1768 márczius 7-én. Tanulmányait a maros-vásárhelyi ev. ref. főtanodában kezdette. Mint orvosnövendék, a pesti orvosi egyetemekre távozott, melyek bevégeztével Maros-Vásárhelyen, mint gyakorló, később, mint városi főorvos, köztisztelet és általános megbecsültetésben élt egész 1824-ik év május 13-án bekövetkezett haláláig.

Az 1820-ik évben két ezer váltó magyar forint alapitványt tett le a főtanoda levéltárába elhelyezett kötelezvény mellett, s ugyan azon évben kezdette megirni „emberszereteti intézet“ czime alatt alapitvány levelét, a melyet halála előtt kevéssel (1824. mártius 10-én) végzett be és közhitelességül királyi táblai itélőmester álmegerősitett. Ennek alapján a két ezer v. m. fortot mindaddig rendelte kamatoztatni a mig az egy millió v. m. frt összegre növekedett. Jóllehet, hogy a nemes szivü alapitó 100 év alatt kamatos kamattal elérni hitte a czélba vett összeget, de több gátló körülmény miatt a föltételezett idő alatt az aligha megvalósulhat, de áldásos jótékonyságát az alapitvány tétel 50-ik éve után ev. ref. főtanodánk, a tőkepénzek évi kamatai egyhatod részében, az ev. ref. egyház egytized részében már is élvezheti. Az ev. ref. főtanoda az 1878-ik év végeig 1871-től kezdve 6056 frt 18 kr kamatban részesült. Ugyanakkor az intézet pénzalapja 110.711 frt 42 kr volt. Érdekesnek tartjuk még megemliteni, hogy az 1870-ik évben a fél százados alapitványt legid. gróf Teleki Domokos 500 frttal növelte s felszólitás folytán még csak nem 500 frttal növelkedett a Gecse alapitvány, melynek üdvös voltát csak egy pár évtized mulva fogják valóban áldásosan élvezhetni az alapitólevélben kijelölt közintézetek és egyházak. Legyen áldott a nagy alapitó emlékezete.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

A csinosan összeállitott és gondos tanulmányt tanusitó értekezésért szerzőt a jelen voltak éljenzésben részesitették.

A tárgysorozat 2-ik számát Koncz József, ref. főt. tanár, r. tag „Lupuj vajdáról“ bemutatott krónikás éneke képezte, melyet szerző Szamosujvárt a mult évben, a szent Ferenczrendi szerzet könyvtárában, egy könyvtáblában talált. Az érdekes leletből több részletet mutatott be ismertető. A bemutatott lelet csak töredék, nyelvezete népies, tele példabeszédekkel, epikri leirások, költői hasonlatok és erőteljes fordulatokkal. Az ének tárgyát képező esemény II. Rákóczy György erdélyi fejedelem korára esik, ki Lupuj vajdát megverve, Stephant tette utódjává a moldvai vajdaságba. — Ennyi a rövid vázlat. — Koncz J. r. tag ismertetését a társaság igen nagy érdekeltséggel hallgatta és fogadta.

A rendes és nyilvános ülés után — 5 percznyi szünettel — zárt ülés következett, melyben uj tagoknak: báró Kemény Endre, Szathmári György és Ajtay Gyula közfelkiáltással választattak meg. A tisztikarnak a mult évi maradottt. r. l.

TANÜGY.

(Várady Károly kolozsmegyei kir. tanfelügyelő jelentése.)

A tekintetes közigazg. bizottságnak már e f. évi okt. 6-ki ülésén kötelességemnek ismertem jelentést tenni arról, hogy városunkban — a fennálló törvények és törvényes szabályok ellenére — több izraelita zugiskola tartatik fenn. Azóta ez iskolákat többször megvizsgáltam, s igy szerzett tapasztalataim alapján van szerencsém a közetkezőkben tenni meg reájuk vonatkozó jelentésemet.

1. Turteltaub Ábrahám, — ki saját vallomása szerint és a mint erről személyesen is meggyőződtem — magyarul sem tud, a fapiacz-soron a 8-ik sz. a. épületnek egy egészségtelen kis szobájában, melyet neje egyszersmind főzésre is használ, tart fenn egy iskolát. Ehez az 1880. nov. 3-ra tett látogatásom alkalmával 17 gyermeket találtam, kik állitólag a héber biblia és hittan tanulásával foglalkoztak. Az idejáró gyermekek közül 1 négy éves, 2 öt éves, négy 6 éves, 2 hét éves, egy 8 éves, kettő 9 éves, 1 tiz éves, 2 tizenegy éves, egy 13 éves és egy 14 éves korbeli; s e szerint a tanköteles kort még el sem érte 3, rendes tanköteles (6—12 éves) 12, ismétlő iskolaköteles (13—15 éves) 2. Szüleik lakó helye szerint helybeli 16, vidéki (boosi, kolozsmegyei) 1.

Az iskola felszerelése áll egy hosszu asztalból s 2 padból. A tanitó csak e folyó évben jött Kolozsvárra Somkerékről; tehát még nem is helybeli illetőségü, és felhivásomra semminemü képesitő oklevelet sem tudott felmutatni. Mindazonáltal a helyb. izraelita rabbi Glasner Mózes jogositottnak érezte magát arra, hogy f. évi nov. 5-én 126. sz. a. hivatalos bizonyitványt adjon ki részére arról, hogy „Turteltaub Ábrahám, ki is képesitett izraelita hittanitó, ezen minőségben itten Kolozsvártt az ő (a rabbi) személyes vezetése alatt, mint magántanitó működik.“

2. Wohl Izidor, ki állitólag már 3 éve lakik Kolozsvárt s adót is fizetett, de azt felhivásom ellenére maig sem igazolta, a külső-kőzép-utcza 8. sz. a. tartja iskoláját, szintén ronda, egészségtelen kis szobában. 1880. okt. 6-ki látogatásom alkalmával még csak 12 fiut találtam ez iskolában, de e f. évi november 3-án tett ujabb látogatásomkor már 15 tanulóról jegyezhettem fel a szükséges adatokat. Ezek szerint jár ide 1 három-, 8 öt-, 4 hét-, 1 kilencz- s 1 tizenegy éves tanuló; tehát 9 olyan, kik még a tanköteles kort sem érték el, és 6 rendes iskolaköteles. A felszerelés itt is oly hiányos, mint az 1-ső sz. alattiban. A tanitó képesitettséget itt is csak a helybeli rabbi igazolja oly bizonyitványnyal, minőt az előbbi pont alatt Turteltaub Ábrahámra vonatkozólag már idéztem. Az idejáró tanitványok közül helybeli 14, vidéki (hosszu-macskási, kolozsmegyei) 1. Itt a tanitó legalább már tud magyarul.

(Vége köv.)

Somoskeőy, mint a „Kelet“ külföldi levelezője.

A hirhedt ember, kit annyi rejtély vesz körül, (melynek szövete nagyhatalmu egyének neveinek nymbusából, befolyásos asszonyok szép szemeinek sugarából van szőve,) ki feltünést, stikliket — s tán többet is — csinált, a melyek egyikét sem lehet azonban a törvény büntető paragrafusaival összeütközésben állónak kimutatni, ki játszott kártyával, rendőrséggel; ideálja volt annyi szerelmes leánykának; kiért, mikor egyszer elfogták: Olaszország ministerelnöke állott jót; ki a philadelphiai kiállitáson a braziliai császárnét karján kalauzolta s szeretetreméltóságáért — hogy is mondjuk? — lovagjává avattatott a magas állásu delnőnek s később titkárja lett, s ki ma a szó szorosabb értelmében — „divatban van“, éveken át volt rendes levelezője a „Kelet“-nek.

A fővárosi lapok egész hasábokat szenteltek minden apróbb dolga elmondására akkor, mikor a bécsi rendőrség először rátette kezét. Külföldön viselt cselekedetei körül egész mondakör képződött. Képtelen, fantastikus históriák meséltettek el, melyeknek ő volt központja, s a vén Európa minden nagy városából érkeztek a tudósitások: miket tett itt, kiket ültetett fel amott. — Birtokai vannak a ködös, regényes tettek iránt egyáltalában nem pietistikus Angliában; összeköttetései Párisban s egyáltalában kifürkészhetetlen viszonyai berlini legnevesebb családokkal. Befolyásos barátai, nagyhatalmu barátnői, kik Bécsben tárgyalt ügyének a lehetőségig való enyhitésére törekesznek stb. stb.

Aztán lehozták bizonyos fiatalkori bünök megfenyitéseért a budapesti törvényszék elé. A lapok nagy érdekeltséggel kisérték a tárgyalások menetét. Egyik legjelesebb ügyvédünk vállalkozott védelmére, majd egész diadallal beszéltek felmentéséről, s most, mikor 5000 forint biztositék letétele után szabadlábra helyeztetett, minden lépten-nyomon olvasunk viselkedéséről valami tudósitást.

A Frohner szállóban vett lakást. Két szobája van. Előszobája mindig tele látogatókkal, kik beszélni kivánnak vele. A reporterek meginterwievolják. Somoskeőy kinyilatkoztatja, hogy haragszik a hirlapokra, mert sok valótlanságot irtak róla. Igéri, hogy felolvasásokat fog tartani jótékony czélokra. Kiállhatatlannak tartja ezt a mi hideg égaljunkat, s vágyik Olaszország mosolygó ege alá. Mindenkivel igen szives, udvarias. Jótékonyságra hajló szive van. Börtönében segitette a nyomorultakat.. Gazdagon ajándékozta meg őreit. Nyilatkozik tekintélyes lapok szerkesztőségei előtt börtönrendszerünk hiányairól. Legkivált azon brutális eljárást kárhoztatja, melylyel a női foglyokkal bánnak, mikor megvizsgálják őket. Börtönrendszerünk javitására nézve ideákat mond és szerepel, a mint csak kiváló tehetségü embernek — ki akár a konvencionális becsületességi fogalmak szerint éli le ezt a földi életet, akár nem — szerepelnie adatott.

Nem látjuk okát, hogy azt a nehány adatot, melyet mi is tudunk róla, el ne mondjuk most, mikor egyenes „divat“ Somoskeőyről értekezni.

Ugy négy éve annak, hogy Párisból egy levél érkezett szerkesztőségünkbe Báró D'-Arny Sándor aláirással. A levéliró elmondja, hogy ő magyarországi születésü ember s utazásai alkalmából szivesen küld tudósitásokat a „Kelet“-nek. Megjegyzi, hogy még gyermekkorában hagyta el ezt a reá nézve kedves földet s azért tán lesz idegenszerüség — valószinüleg germanismus, vagy latinismus — a styljén s kéri a szerkesztőséget arra, hogy küldendő tudósitásában ezt kijavitani sziveskedjék. Aztán jöttek a tudósitások. Először Párisból, aztán Londonból, majd Baden-Badenből, Wiesbadenből s időnként Európa különböző fővárosaiból. A tudósitások könnyen tárczastylben voltak tartva. Rendkivül szellemesek és sokoldaluak voltak. A magas körökben előforduló pikáns történetekről, nép- és polgári életbeli szokásokról, a franczia főváros felső és legalsó osztályának mulatságairól, lóversenyekről, bünügyi tárgyalásokról, apró pletykákról beszél változatosan, élénken, néhol a moralista álláspontjából, máshelyt az együtt vigadó czimbora vidám hangján, — itt olvadékony, tul érdes, de szellemes minden porczikájában.

A czikkek alá Br. D'-Arny van irva. E név alatt ismertük őt, s lapunk e czim alatt küldetett neki.

Először volt is javitni való az irályán, de rövid idő alatt ugy kezelte e nyelvet, mint egy mester. Egyszer hosszasabb magánlevelet irt, Elmondta, hogy Magyarországon fekvő birtokaiból mintegy 3000 frtnyi jövedelme van, de ez egyáltalában nem elég arra a sok utazásra, melyet ő tesz. Azért kéri szerkesztőségünket, hogy küldeményeit, a mennyiben érdemesek rá, dijazza.

Innen kezdve sürün érkeztek tudósitásai. Majd minden héten közöltünk egyet tőle s rendes dijazásban részeltettük.

Két évvel ezelőtt — 1878 őszén — volt az, hogy lapunk szerkesztője tanulmányozások tétele tekintetéből Párisba utazott s ez iránti szándékát lapunkban előre megirta Kevés várttatva levelet kapott Br. d' Arnytól melyben ez felajánlotta, hogy szivesen kalauzolja és lesz segitségére a nagy világvárosban, hol ő othon van — csupán tudósitást kér arra nézve, mikor foghat találkozni. Lapunk szerkesztője tudósitotta is odaérkezésének idejéről, de d' Arnyval nem találkozott, s csak hazatérte után értesült a báró leveléről melyben ez sajnálatát fejezi ki, hogy a mondott időben nem lehetett Párisban, körülményei a vidékre szolitván el.

Egy igen érdekes névjegye van most is birtokunkban melyen sürü irásal tudosit Billoir elitéltetéséről kinek pere akkoriban akkora senzatiot keltett (az illető t. i. kedvesét vagdalta darabokra.)

Mikor aztán azok a tudósitások jöttek, hogy micsoda nevek alatt élte világát ez a mi földünk — tudtuk meg csak azt, hogy br d' Arny levelezőnk nem más mint — Somoskeőy.

Két évnél hosszabb ideig küldte érdekes tudósitásait lapunkhoz — s azt hiszik e helyre irt legtöbbet az összes magyar hirlapok között.

IRODALOM és MÜVÉSZET.

Az országos régészeti és embertani társulat tegnap Pulszky Ferencz elnöklete alatt ülést tartott, melynek legérdekesebb tárgya volt Keleti Károly értekezése „a gyermek haj-, szem- és bőrszinéről s nálunk az e tárgyra vonatkozó kutatások mikénti folytatásáról.“ Felolvasó előbb Wirchow tanárnak e tárgyban tett felvételeit ismerteti, melyekből az tünik ki, hogy a németek a szőke germán őstypust nem ejtették még el, hanem a barnábbat hol kelta, hol liguriai, hol római befolyásnak tulajdonitják, sőt néha még finn rokonságról is beszélnek. A már is konstatálható eredmény annyi, hogy a nagy napvándorlási utvonaloktól távolabb eső népesség szükebb, mint az ezek mellett lakó barnább s vegyesebb népesség. A Mayer müncheni tanár által tett felvételek ismertetése után értekező a nálunk e tárgyra vonatkozó kutatások mikénti foganatositására tér át. E munkálatoknál nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy nálunk a fajkeverés sokkal ujabbkoru, az alaptajok is számosabbak, semhogy fényes eredményeket várhatnánk. A leghelyesebb volna, ha a régészeti társaság a közoktatási miniszterhez fordulna, hogy ez az eredeti adatgyüjtést rendelje el valamenynyi elemi és népiskolában. A zsidók mint a bajor felvételeknél nálunk is külön tüntetendők ki mint legkonstánsabb faj hazánk számos nemzetiségeinek több-kevesebb összekeveredéseiben. De a felvételeknél, mint épen a test alkatára nézve a szem, haj és bőrszinére nézve a légen kivül az éghajlatnak is van befolyása, ezt tehát szintén nem lehet figyelmen kivül hagyni. Végül előadását azzal végzi, hogy midőn a tudományos kutatás eredményeivel járulhat a társulat elé, gondja lesz rá, hogy tudós szomszédaink a kék vagy szürke szemü meg szőke haju székelyt valahogy össze ne keverjék szintoly szem és hajszinezetü tótjainkkal, valamint hogy kellőleg ki legyen mutatva szineiben is azon nemes faj, melyről a népdal zengi, hogy „Se nem szőke, se nem barna, Az igazi magyar fajta.“ — Utána Pulszky Károly mutatta be Dankó József müvét az esztergomi székesegyház diszmüveiről. Zlinszky Mihály a legutóbbi békésmegyei feletről ad jelentést; elnök Pulszky Ferencz a felcsuthi és dr. Tergina Gyula a budaujlaki római sirleletet mutatja be. Nehány folyó ügy: a pénztári állás s a belépett uj tagokról szóló jelentés tudomásul vétele van az ülés, mely különösen hölgyközönség által sürün volt látogatva, véget ért.

*

Jókai „Zöld könyvé“-nek franczia átdolgozója, Louis Ulbach, mult hétfőn este az Association internationale litteraire-ben felolvasást tartott Jókai Mór felől, s igen melegen méltányolja regényeit. Az idézetek, melyeket a Zöld könyv még kiadatlan részéből felolvasott, mint párisi levelezőnk értesit, nagyon tetszettek és sok tapsot arattak. — Jókainak egy kisebb novelláját, „A pünkösdi királyt“, legközelebb közölte a „Nirva“ czimü, előkelő szentpétervári orosz illusztrált ujság s szerkesztője, ki megjegyzi, hogy Oroszországban Jókai olvasóinak száma egyre szaporodik, legközelebbre arczképe s életrajza közlését igéri.

*

Jókai Mór apróbb spanyol s olasz elbeszéléseiből a Rómában megjelenő „La lega della demokratia“ czimü napilap tárczája egész cyclust közöl. Az első tárcza czime „Giovanna la pazza.“ A fordító Radó Antal hazánkfia.

APRÓ PUSKATŰZ.

Az „Ellenzék“ szemünkre veté, hogy mi korteskedünk Minorich polgármestersége mellett — ő maga pedig már két napja gyalázza a városi bizottság „független pártjának“ jelöltjét.

Kérjük a t. laptárst, kövesse maga választotta jelszavát: svaviter in modo, fortiter in re — s tegyen ugy, mint mi: dicsérje ő is a maga jelöltjét, a mint mi dicsérjük a magunkét.

Vagy az övén nincs mit dicsérni s csak ugy boldogulhat, ha mást még feketébbé tesz?

Igy van?

* * *

Különben, mi nem csodálkozunk az eljárás fölött — az „Ellenzék“ azért ellenzék, hogy ellenezzen, az ellenzés kedveért. Mephisto is aval dicsekszik Faustnak, hogy ő az a szellem a mely mindig tagad. Vigasztalásunk csak az, hogy ugyancsak Mephisto mondá magáról:

Ich bin ein Theil von euer Kraft.

Das stets das Böse woll, und stets das Gute shafft.

* * *

Lehet, hogy az „Ellenzék“ a maga jelöltjének zöld ágra vergődésétől (honni soit, qui mal y pense . .) pártja prosperálását reméli közöttünk s igy nem vesszük neki rosz néven buzgó igyekezetét, de ő se vegye nekünk a miénket.

* * *

Ez is olyan reclam volna neki, mint a milyenre, mint látszik, szerkesztője szerencsétlen esetében számitott.

S ugy látszik, a reclam érdekében, azt is jobb szerette volna, ha főkapitányunk rá engedte volna rohanni a népet a tisztekre, hogy először ezek, s aztán a megmentésre jövő katonaság lőjön s egy csomó polgár elessék. Az lett volna csak a reclam — s hogy a főkapitány nem volt hajlandó az Ellenzék kedvéért ezt megengedni: most haragusznak rá.

Már mi csak jobb szeretjük az olyan főkapitányt, ki elejét veszi a további vérontásnak, mint a ki polgártársai élete árán keresi az Ellenzék kedvét.

* * *

Jelöltje érdekében azt engedi sejteni, hogy a főkapitány fegyelmi kereset alatt áll, s igy nem is kandidálható. Annyi áll, hogy Benigni

A KELET TÁRCZÁJA.

A CSATA ELŐESTEJÉN.

Regény.

Irta:

TURGENIEW IVÁN.

V.

(Folytatás.)

Ha te azt ismernéd!.. Meglátnád ott legjobb barátaim egyikét, ki igen szép tehetségü fiatal ember, s kit is tudom megszeretnél. Igazán, jőjj ki vagy egyszer hozzám; vagy még jobb lesz, jőjj egésszen oda lakni a nyárára. Majd olvasunk, dolgozunk együtt. En történelemmel, bölcsészettel foglalkozom, s ez téged is érdekelni fog. Különben sok más könyveim is vannak még.

Jusaroff felállt s pár lépést tett a szobában.

— Szabad kérdeznem, mit fizetsz azon lakásért?

— Száz ezüst rubelt.

— Es hány szobát birsz.

— Mindössze ötöt.

— E szerént egy szobára esik húsz rubel.

— Húsz rubel . . De hisz mondtam már, hogy azon szobára, melyet neked felajánlok, épen semmi szükségem.

Még butorzat sincs benne semmi.

— Az lehetséges; de hallgass réám barátom, felelt Jusaroff szilárd, nyugodt hangon: beleegyezem, hogy elfogadjam ajánlatodat, de azon feltét alatt, hogy én is fizessek. Húsz rubelt kiadhatok erre, s azt annyival inkább, mert miként mondod, egyéb kiadásoknál megtakarithatok még valamit.

— Ez bizonyos; de valóban szégyelem . . .

— Ezek feltételeim, Petrovitch András.

— Nó jól van, nem bánom, legyen úgy a mint akarod, de igaz, hogy büszke makacs ember vagy!

A két fiatal ember megegyezett benne, hogy mikor legyen a kiköltözködés. Behivták a szabót, kié a szoba volt. Jusaroff tudtára adta, hogy egy időre ki megy falura, de azért megtartja, s fizeti e lakást, s réá bizta butorait.

Bersenieff akkor nagyon elégülten hagyta oda barátját, örülve, hogy ily jó eredménnyel tette meg utját, s visszatért Kountsovoba.

VI.

Bersenieff hazaérkezve, viszont látta Helent, ki most nem is a kertben fogadta őt, hanem a szobája melletti kis szalonban.

Ismét folytatták ez előtt két nappal félben hagyott beszédtárgyukat, s sokat beszéltek a moszkvai egyetemről, melyről Bersenieff azt mondotta, hogy nem is egyetem, hanem csak egy nagy iskola.

— Hanem még is ismerek ott, a tanulók közt, egy valódi nagy szellemet, tette hozzá, egy valóban kitünő egyént.

— S mi a neve? kérdezte Helena, élénk érdeklődéssel.

— Neve, Jusaroff Nikanorovitch-Dimitru.

— Orosz születésü?

— Nem, bolgár származásu.

— S miért jött Moszkvába?

— Tanulmányai folytatása végett van ott. Es tudja-e kegyed mi czélból tanul, s igyekszik kimivelni magát? Csak egyetlen gondolat él lelkében; hona felszabaditása. Elettörténete borzasztó. [illegible] ja Ternovából bészárm[illegible] kereskedő volt, azon város mai napság nagyon kis fontossággal bir, de hajdan Bolgárország fővárosa volt, azon időben, midőn ez ország még független királyságot alkotott; barátom atyja, később Sofiában telepedett meg, s összeköttetései voltak Oroszországban; sőt egyik nővére, egy kiewi tanárhoz is ment nőül, s ott most is él még. 1835-ben, ennek már tizenöt éve, nagy bűntett követtetett el: a még gyermek Jusaroffnak anyja egyszerre eltünt hazulról, s egy hét mulva megfojtva találták meg.

Helena összeborzadott. Bersenieff elhallgatott.

— Folytassa kérem, csak folytassa, szólt a fiatal léány.

— Az a hir szárnyalt, hogy egy aga rabolta őt el, s ölette meg.

A nő férje mostani Lavolonk atyja, ki tudva a dolog valódi állását, megakarta boszulni magát; de csak megsebzenie sikerült az agát, egy tör-szurással, őt magát elfogták, s azonnal főbelőtték.

— Főbelőtték!... a nélkül, hogy előbb elitélték volna?

— A nélkül. Jusaroff akkor csak nyolcz éves volt. A szomszédok gondoskodtak róla egyelőre.

Azután nagynénje magához vitte Kiewbe, hol kilencz évet töltött. Ezért beszél olyan jól oroszul.

— Oh! barátja beszél oroszul? szólt élénken Helen.

— Mint én vagy kegyed. Midőn husz éves lett, (ez az 1848-dik év elejére esett) elhatározta visszatérni honába.

Elment előbb Sofiába, onnét Tirnovába s bejárta egész Bulgáriát széltében-hosszában, s két évet töltött ott, kiválóan azzal foglalkozva, hogy anyanyelvét teljesen elsajátitsa. A kormány folyton szemmel tartotta őt, s nem egy veszélynek volt vele szemben kitéve, mert nyakán egy kétes forradást láttam, mely valamely küzdelem közben kapott seb maradványa kell hogy legyen.

Nem szeretett erről beszélni, mert különben is, igen hallgatag természetü. Kérdeztem tőle párszor, hogy mi az ott nyakán, de mindig kitérőleg felelt. 1800-ben visszatért Oroszországba, Moszkvába jött lakni, tökéletesitendő magát tanulmányaiban, s ekkor kezdett kőzeledni az oroszokhoz. Majd ha elhagyja az egyetemet.

— Igen, valjon mihez fog kezdeni akkor?

— Azt az isten tudja! sejteni sem lehet.

— Az ön elbeszélése rendkivül érdekelt, — szólt Helena. Hogy néz ki barátja külsőleg?

— Azt bajos hirtelen elmondani.

Szeréntem nem rút ember, de sokan nincsenek velem egy izlésen.

Különben kegyed meg fogja őt látni, mert pár hétre ki fog ide költözni hozzám.

— Valóban, ide jön lakni önhöz?

Ugy van, s ennek ő is igen örülni látszik.

— Büszke természetü?

— A legkevésbé sem. Különben attól függ, hogy mit ért kegyed ez alatt; mert például a világért sem sikerülne senkinek, hogy pénzt fogadtasson el vele kölcsön.

(Foly. köv.)

ROMÁN KÖZMONDÁSOK.

(Folytatás.)

A szabó rongyos ruhában jár.

*

A ki hisz a keresztben, mint a kereszt ugy elszárad.

*

Nagy keresztet viselj a melleden, mert az ördög öreg.

*

Addig hallgasd a kakukot, a mig szól.

*

A kakuk addig szól, a mig a levél zöld, s megyen, mikor száraz.

*

A kakuk, mig rügyet nem lát, nem énekel.

*

Ma neki szólt a kakuk.

*

Mikor egy-egy gondolatod támad, mindenek előtt gondolj a bűnre.

*

Fontold meg jól, mielőtt szólanál.

*

Szeget szeggel (lehet kihuzni.)

*

Egy szegért elveszti a patkót.

*

A hol két meny van, ott a ház sepretlen.

*

Elveszti a számitását, mint a tyuk a járását.

Forditotta:

Moldován Gergely.

(Folyt. köv.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Sámuel a derék „független polgár“ dühében elfeledve, hogy nem egy négylábu oktalan állattal, hanem egy tisztességes ősz férfiuval áll szemben, a városi közgyülésen kisérletet tett arra, hogy a főkapitányt lebunkozza, s kérte a városi atyákat, hogy menjenek segitségére. A városi atyák azonban e hőstettre nem éreztek semmi hajlandóságot, sőt elszörnyülködéssel vették tudomásul, hogy épen az a derék „független polgár“, ki a főkapitánynak kezdettől fogva leglegbuzgóbb pártfogója volt s pár hóval ezelőtt főkapitánynyá ujra választása érdekében mindent elkövetett, olyan hirtelen sarkán fordult s bunkót ragadott. A rosz nyelvek azt suttogják, hogy a derék „független polgárnak“ a főkapitány közelebbről néhányszor a tyukszemére lépett s a többek között bizonyos be nem fizetett borakcis tárgyában nyomozást inditott.

* * *

Bünül rójja fel a főkapitánynak azt is, hogy a népgyülés rendezőitől biztositéki okmányt kivánt. Ugy látszik, hogy a kormányképes Ellenzék férfiai mit sem tudnak arról, hogy a népgyülések tartását a törvényhozás által helybenhagyott miniszteri rendelet szabályozza s a főkapitány ellen azon esetben lett volna indokolva a fegyelmi kereset, ha nem tartja magát ehez a rendelethez.

———

Adakozás KÉLER ILONA siremlékére.

(Első közlemény.)

Korán elhunyt feledhetlen emlékű tragikai művésznőnk Kéler Ilona sirja felé állitandó emlékkő ügyében a napokban alakult „létesitő bizottság“ széleskörü gyűjtést inditott meg.

Lapunkhoz a kegyeletes czél elérése végett beküldött adományokat elfogadjuk, s ezek nyugtázására külön rovatot nyitunk. — A befolyt összeget pedig a nyilvános nyugtázás után azonnal átadjuk az emléklétesitő-bizottság pénztárnokának. — Tegnap a következő adományokat vettük:

	frt.	kr.
Dr. Sárkány Albert	5	—
Felszeghy Dezső	5	—
Betegh Ferencz (Gyéresről)	2	—
Dr. Mika Károly	1	—
Ifj. König Károly	1	—
Hirling pénzügyi titkár	1	—
Magyaróssy Gyuláné	1	—
Nagy Gábor	1	—
Farkas Ödön Zene-Cons. igazgató	1	—
Nagy Árpád	1	—
Duret	—	50
N. N.	—	50
A „Kelet“ szerkesztősége munkatársaival	10	—
Kolozsvár, 1880. dec. 2. Összeg:	30	frt.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1880. decz. 2.

Helyi hirek.

— **Kolozsvár város** közigazgatási bizottságának tegnapi gyülésén több érdekes tárgy került tanácskozás alá. Nagy Lajos keményen megtámadta a főkapitányt, hogy — Kéler Ilona tudvalevőleg diphteritisben hunyván el — miért engedte meg, hogy temetése csak harmadnapra, és oly nagy tömeg jelenlétében menjen végbe. A főkapitány erre kifejtette, hogy a diphteritis ez idő szerint Kolozsvártt nincs járványnak kimondva, s csak ez esetben lett volna joga szigoru rendszabályokhoz nyulni, mindazonáltal épen ez eset alkalmából összehivta a közegészségügyi tanácsot, elébe terjesztette az ügyet, s az sem mondotta ki járványnak a diphteritist, s nem ajánlott semmi intézkedést, a főkapitány tehát csak bizalmasan szólitotta fel a családot, hogy ejtse el az ünnepélyes temetést, de meghallgatásra nem talált. A bizottság helyeslő tudomásul vette a főkapitány eljárását, minthogy azonban a főorvos ugyanezen alkalommal három új diphteritis esetet jelentett be, utasitotta a közegészségügyi bizottságot, hogy a diphteritisre nézve külön szabályrendeletet dolgozzon ki. — Váradi Károly tanfelügyelő érdekes jelentést tett a helybeli izraelita zúgiskolákról, melynek fennebb meg is kezdettük egész terjedelmében való közlését. Ugyancsak ő már harmadszor megsürgette a városi tankötelesek összeirását, mit a városnak sehogy sincs kedve teljesiteni. — Az adófelügyelő egy halom fellebbezést jelentett be, leginkább a hadmentességi adó miatt — A tiszti-ügyész jelentéstételre utasittatott arról, hogy mennyiben apasztotta meg az új büntetőtörvénykönyv a községi biróság teendőjét. — A királyi ügyész szokott jelentése után két botrányos ügyet hoz szóba. Egyik, hogy a város egyik alkapitánya a „M. P.“ hasábjain egyik helybeli egylet ügyeiről szólva, sikkasztásokat emleget, holott épen neki állana kötelességében nem jó tanácsokat osztogatni, hanem ily ügyekben hivatásánál fogva, a sikkasztók ellen fellépni. A másik, hogy ugyancsak városi tisztviselő, egyik aljegyző, az „Ellenzék“-ben egy embernek állitólag tisztek által történt megszurásáról lázitó módorban, teljesen valótlan dolgokat ad közre, holott a hivatalos vizsgálatból ő maga tudta az ellenkezőt. A főkapitány utasittatott, hogy mindkét ügyben tegye meg a kihallgatásokat, s esetleg a vizsgálatot vezesse.

— **Kéler Ilona** siremléke felállitására egy széles körü értekezletből kiküldött tizenkét tagu „létesitő bizottság“ a következő: Br. Kemény Endre elnök; Bogdán István pénztárnok; Mezey Miksa jegyző. Bizottsági tagok: Benigni Sámuel, Czakó József, Gyenes László, Hegedüs István, Hegyessi Vilmos, Hóry Béla, Máday János, Pataky Jenő, Szász Béla. A létesitő bizottság számos gyüjtőivet bocsátott ki, s ezek nagyrésze hölgyek kezébe adatott, igy a siker biztositva van; a bizottság továbbá megszerezte a Kéler-családtól a korán elhunyt müvésznő fényképének többszörösitési jogát, s igy nemsokára Kéler Ilona hü arczképe a siremlék javára a bizottságtól megszerezhető lesz. — A nemzeti szinház tagjai által temetési koszorura összeadott pénz fölöslegét Gyenes László már átadta a bizottsági pénztárnoknak (13 frt 30 kr.) Hisszük, hogy a meginditott mozgalomhoz képest a kegyeletes czél, — egy állandó siremlék felállitása — mielőbb létesülni fog, s azok, kik a müvésznő játékában annyit gyönyörködtek, támogatni fogják a „létesitő bizottságot“ feladatában.

— **Dandóczi Ferencz** hőstette. Megirigyelte Dandóczi kárpitos legény a mások dicsőségét s ő is vitézkedett egy spádéval. A London utczában ivott — és sokat ivott — egy korcsmában. Kijövet észrevett egy csendesen haladó embert. Dandóczi — miért miért nem, ő sem tudja — dühös lett arra az urra. Feltette magában, hogy az ott az ő ellensége, üldözője, megrontója; az előmenetelének gátja, sőt olyan, ki életére tör. A bor ösztökélte Dandóczit s utána haladt az elmenőnek. Az visszafordult, kérdezte: miért követ? Dandóczi nem felelt, hanem egy két élre fent spádéval veszélyesen megszurta és megsebezte a kérdezőt, ugy, hogy nyakcsigáját rendkivül megsértette és fülét majdnem levágta. Erre Dandóczi, mint ki jól végezte dolgát, tovább ment s az első kérdezőnek, ki a gyilkos merénylet elkövetője felől tőle tudakozódott, azt mondta: „én voltam az.“ Bekisértetett a rendőrséghez. A vallatásnál azt kérdezték tőle: „tudja-e kit szurt meg?“ „Nem, — ugymond — csak annyit tud, hogy az illető neki ellensége.“ — A részeg hazafit elzárták (mint halljuk, még ma délelőttre sem józanodott ki), ügyét pedig áttették az ügyészséghez. A veszélyesen megsértett ur neve: Horváth Ákos pénzügyi titkár.

— **Merénylet.** A merénylők ezuttal is osztrák katonák s a szerencsétlen áldozat — egy suszterinas. Egy vásott nebulo, a ki boszantó következetességgel „abzug“-olta a tisztelt altiszt urakat. A tegnap este, fájdalom, nyakon csipetett s csinosan megdöngettetett vagy két székely baka által. Kapcsolatosan e hirrel emlitjük meg azt, — csak mint hallomást — mintha egy ügyvédet, ki kiváló szónoki képességeit bővön értékesitette az utóbbi sajnos zavargások alatt, — tegnap este valami katonatisztek igen megszalasztottak volna. Az ügyvéd ur, mint mondják, egy boltba menekült.

— **A közegészségügyi bizottság** figyelmébe. A városi bizottság közgyülésén több diphteritis betegség lett bejelentve s mint részvéttel halljuk Dobál ügyvéd Samu nevü fiacskája ma elhunyt. A roncsoló toroklob áldozata lett. Ideje volna már kimondani hivatalosan, hogy Kolozsvártt a diphteritis járvány alakot öltött, s igy az egészségügyi törvényeket és rendeleteket miharább alkalmazásba kell venni s szigoru végrehajtásukat elrendelni.

— **Kapcsolatban** e hirrel, a közegészségügyi bizottság másik teendőjét emlitjük fel. Az élelmi szerek és italok felett egyáltalában nincsen kellő elleuőrzés. A napokban egy özvegy zsidó papné pinczéjében 14 nagy, — 3 kisebb hordóban mérgezett (olomczukros) bor találtatott. Helyes lenne a köz- és nyilvános helyiségekben orves-rendőri vizsgálatot ejteni meg.

— **A polgármester választás** e hó közepén lesz, eddig azért halasztatott, mert a választás közgyülésen történik, s ez a törvény előirása szerint előbb nem tartható meg.

— **Peielle Sándor**, m. kir. nyug. honvéd őrnagy életének 53 ik évében, hosszas betegség után, folyó hó 1-én reggeli 3 és fél órakor szivbajban jobb létre szendetült. Hült teteme folyó hó 3-án d. u. 3 órakor, róm. kath. szertartás szerint fog a bástyautczai 10. számu szállásról a köztemetőbe örök nyugalomra elhelyeztetni. Béke poraira;

— **Kéler Ilona** siremlékére gyüjtőivet tartók névsora a következő: Benel Nelli, Bogdán Róza, Csiky Teréz, Folly Adél, Frits Erzsi, Gajzágó Kata, Gerő Lina, Girsik Ilona, Kele Bertha, Máday Gábriella, Mosel Jolán, Salamon Klára, Schwarzel Adél, Szepessy Ilon, Vikol Mariska kisasszonyok; b. Bánffy Dániel né, Benigni Sámuelné, ifj. K. Biasini Domokosné, Biró Jánosné, Deáky Albertné, Finály Henrikné, Gajzágó Istvánné, Gyarmathy Miklósné, Horváth Gyuláné, Hóry Béláné, b. Kemény Endréné, Kugler Mihályné, Molnár Sándorné, dr. Óvári Kelemenné, Pálmai Ilka, K. Papp Miklósné, Szász Domokosné, Széki Miklósné, dr. Szőcs Emilné, Verzárné-Gabl Teréz, Vikol Andrásné, Vincze Istvánné urasszonyok; — továbbá Ábrahám Antal, Ajtai Albert, br. Bánffy György, Barabás Ferencz, Bartha Miklós, Békéssy Károly, Benigni Sámuel, Bogdán István, Czakó József, Demeter József, Deésy Géza, Fülöp Gyula, Dr. Ferenczy Zoltán, Gyarmathy Miklós, Göllner Károly, Gyenes László, Hegedüs István, Hegyesi Vilmos, Himmelstein József, Himpfner József, Karvázy Árpád, Klimes Károly, Konrád Gyula, Lichtenegger Victor, Losonczi János, Máday János, Málnásy József, Mátrai B. Béla, Mezey Miksa, Dr. Nagy János, Pataky Jenő, Petrán József, Salamon Antal, Szász Béla, Szász Gerő, Szentgyörgyi István, Szepessy Lajos, Dr. Szombathelyi József, Dr. Szőcs Emil, Tussai Gábor urak.

— Időjárás. Kolozsvártt, 1880 decz. 3-án reggel 8 ó. hőmérsék 2. légnyomás 738. Délben 12. hmérsék 34. légnyomás 738.

Hazai hirek.

— **Erkel Ferencz** félszázados müvészi szereplése jubileumát ülték meg tegnap a zeneakadémiában. A jubileum napja voltaképen deczember 20-ára esik, de tekintettel arra, hogy az ősz zeneszerző uj dalműve, a „Névtelen hősök“ ma este került előadásra a nemzeti szinházban, az emlékünnepélyt tegnap meg is ülték. A palota nagy termében fékörben helyezkedtek el az akadámia mindkét nembeli növendékei s midőn Erkel Ferencz, kevéssel fél 11 óro után id. Ábrányi Kornél tanártársával a terembe lépett, szünni nem akaró éljenzés reszkettette meg a levegőt. Az éljenzezés lecsillapultával Rausch Károly lelkes beszédet intézett a mesterhez, kinek ezután Nobl Irén és Vojk Gizella átnyujtották ama szép ajándékot (album dohányeszközök), melyeket a zeneakadémia növendékei szántak e nap emlékére. A mester könnyekig meghatva köszönte meg tanitványai figyelmét.

— **Tegnap** adták a budapesti nemzeti szinházban Erkel Ferencz uj dalművét a „Névtelen hősök“-et. Külső sikere elég nagy volt az operának. A közönség tapsolta. Kifogásolják hosszu voltát s magáról a zenéről minél kedvesebb méltatást olvasunk. Az Egyetértés zenei referense a következőket mondja (a müből egyuttal megérthetjük, mekkorának vélik a budapesti zenészeti körök e dalmű értékét): Nem szabad felednünk azt sem, hogy Erkel Ferencz oly feladat megoldásának szentelte életét, a mely genieknek sem sikerülhet egy csapásra. Uj stylt teremteni az operának — nem egy embernek, csak hosszú időszaknak, sokak törekvésének lehet munkája. Erkel Ferencz e téren ma is egyedül áll. Alig, hogy előzői voltak, s utódok eddig nem támadtak. Ilyenkor a méltányosság — kötelesség. — A „Névtelen hősök“ is e törekvés eredménye; s bármilyen legyen művészi értéke, a nemzeti zene történetében ezen opera is helyet foglal.“

— **Rautmann Frigyes** budapesti bejegyzett könyvkereskedő és kiadó ellen a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék tegnap csődöt nyitott. Rautmann Frigyes megalapitója az Ország-Világ czimü képes lapnak s egyéb képtelen vállalatoknak, értve ezek alatt azt, hogy Rautmann oly mérvü vállalathoz fogott, a melyek terve nem állott arányban a magyar olvasó közönség számához, s irodalmi és kiadói körökben soha sem kételkedtek abban, hogy e vállalkozásoknak a csődhöz kell vezetni, a mi most meg is történt. Rautmann csődje által sokan károsodnak, egy kitünő fényképészről hallottuk, ki Rautmannak a fényképeket szolgáltatta, hétezer forintig károsodik.

— **Sátoralja-Ujhelyről** mulatságos historiát irnak a „Pest. Lloyd“-nak. A személyek nevei nem tartoznak a dologra, elég azonban az hozzá, hogy a szép zsidóleány atyja vendéglős, s a másik szereplő keresztyén ügyvéd. A lányka beleegyezett, hogy neje lesz az utóbbinak, de a pap nem akarta megkeresztelni, mielőtt ki nem mutatja, hogy 18 éves már elmult. De hogy lehet megszerezni a keresztlevelet, holott a szereplők nem tudják, hogy az anyakönyv melyik városban van. — A szerelmes ügyvéd azonban csakhamar föltalálta magát. — Nehány nappal a kitüzött esküvő előtt megjelent az apa vendéglőjében, s inter pocula megkérdezte ettől, hogy a leánya mennyi idős. A vendéglős kijelenté, hogy a lány már meghaladta a 18 évet. A fiatal ember nagyon örült ennek, s elbeszélte, hogy ezzel egy fogadást nyert meg egy barátja ellenében, ki azt állitotta, hogy a leányka még csak 17 éves. A fogadás 500 frtban tötént s a pénz egy lakomára van szánva, melyet ott az illető vendéglős helyiségében fognak elkölteni. Tekintettel a kilátásban levő jó üzletre, az atya késznek nyilatkozott leányának keresztlevelét megszerezni, hogy az ügyvéd okmányilag kimutathassa, hogy a fogadást megnyerte. A szerelmesek egybekelését most már semmi sem akadályozta; s a keresztelő s esketés csakhamar megtörtént egy közeli faluban, a nélkül, hogy a menyasszony valamelyik rokonának sejtelme is lett volna a dologról, az nap este a vendégek egybegyültek az apa vendéglőjében és vigan mulattak. — Midőn a jókedv tetőponton áll, a vőlegény egyszerre bemutatta magát a vendéglősnek mint vőt, s aztán elbeszélte neki az egész dolgot. Bár a fiatalember igen tisztelteremktó s jómódu férfi, a szegény vendéglős mindamellett nagyon megrémült s egészen vigasztalhatatlan volt a miatt, hogy leánya őseinek hitét megtagadta.

— **A varrógépek** lefoglalhatósága tárgyában elvi jelentőségü megállapodást hozott a magyar királyi semmitőszék. A semmitőszék teljes ülési határozata szerint, a varrógépek nem tartoznak az iparos azon legszükségesebb munka-eszközei közé, melyekre a törvény értelmében végrehajtási foglalás nem vezethető. A varrógép mint nélkülözhető s csupán a munka gyorsitására alkalmas eszköz szabad foglalás tárgyát képezi.

— **A kórház titkairól.** A Rókus kórház egyik komor szobájában két nappal ezelőtt fiatal nő hunyt el. Sorsa mindennapi történet, minőt az élet ezer meg ezer változatosságban tüntet fől, de mégis megható, mint a nagyratörő, de megtört regények tragödiája általában. Z . . k Lujza szül. Takácsy — e néven vette fel magát a kórodában — tekintélyes abonyi polgár leánya volt. Szépsége s nem mindennapi müveltsége fényesnek igérkező pályára csábitották s a pálya bármily ragyogóan kezdődött a kórházban nyert befejezést. Lujza elhagyta a szülei házat, hogy a szinpadra lépjen, hol nem annyira tehetsége, mint fiatalsága s testi bájai a csodálók egész seregét hóditották meg számára. Erdélyben, melynek egyik vidéki szinpadján fellépett, anyává lőn s ez idő óta gyermeke atyjának nevét vevé fel, kivel, mint állitá, az egyházi szertartások szerint egybe is kelt. Nemsokára azonban borzasztó betegségbe esett, melynek nyomai sohasem mosódnak le a beteg arczáról. Arczát eltorzitotta a himlő, s neki le kellett mondania a szinpadról, s miután férje vagy kedvese is elhagyta, egyedül maradt gyermekével minden kereset nélkül. Eleinte két keze munkája által igyekezett magát fentartani, s talán sikerült volna, buzditva és támogatva gyermekéhez való rajongó szeretete által, ily uton, bár szegényes, de tisztességes módot találnia, ha ép az anyai szeretet, borzasztó fölfedezéséhez nem juttatja. Settelme, mely már régibb idő óta gyötörte, s mely végre Budapestre hozta, hogy gyermekét itt orvosokkal megvizsgáltassa, — valónak bizonyult — gyermeke siket-néma volt. Az anyai sziv nem viselhette el ez iszonyu fölfedezést, halálos beteg állapotban szállitották a kórházba, s bár itt Bokody tanár osztályában iránta a legnagyobb figyelemmel voltak, Z . . k Lujza a napokban meghalt és siket-néma gyermekét árván hagyta.

— **A zágrábi** földrengés által sujtottak javára fővárosi irókból alakult bizottság gyüjtéseket s közelebbről egy szini-előadást rendez. Tegnap megállapitották ez utóbbinak részleteit, mely szerént decz. 7-én a nemz. szinház tagjai a népszinházban „Mukányit“ adják elé. A felemelt helyárak mellett s főként, mert ugy Rákosy, a népszinház igazgatója a szinházat, mint Csiky Gergely müvének előadási jogát dijtalanul engedik át, sokat fog jövedelmezni az emlitett czélra.

Vegyes hirek.

— **Féltékenységből.** Bécsben egy dologkerülő kőmiveslegény merő féltékenységből agyonlőtte nejét, ki családjának kenyérkeresője volt, s miután a gaztettet elkövette, öngyilkossá lett. Rehberger Frencznek hivják a gyilkost, ki szerencsétlen áldozatával két évvel ezelőtt kelt egybe. A menyecske 22 éves özvegy volt akkor s apjától nyert vagyonkáját férjére bizta, ki annak csakhamar nyakára hágott. Azon tul irtózott a munkától, s a család a szegény asszony keresményéből élt. Rehberger mód nélkül féltékeny volt a feleségére s több izben szemére lobbantotta, hogy szivélyesen bánik a napszámosokkal, kik tőle élelmiszereket szoktak vásárolni. Az utóbbi időben már tettlegességre is vetemedett s arra kényszerité nejét, hogy a rendőrséghez forduljon segedelmért. A rendőrség egy szolgát küldött ki, hogy Rehbergert megidézze, de az a gyilkost nem találhatta otthon. Midőn másodszor ment lakására, találkozott a kőmivessel, ki szintén akkor ért a ház elé s a kapuban álló nejét két revolverlövéssel földre teritette. Mielőtt a szolga s az arra jövők reá ronthattak volna, önmagát is sziven lőtte. Gyermeküket a szegény asszony édes apja vette magához.

— **Sakkverseny** Liverpool és Kalkutta közt. Legközelebb oly versenyt rendez a liverpooli és kalkuttai sakkclub, a melynek párja még eddig nem volt a világon. Természetesen a táviró utján fogja a két versenyző fél egymással tudatni, hogy mit huzott. Hogy az ily versenynél elkerülhetetlen nagy költséget némileg kevesbitsék, a kalkuttai sakkclubb elnöke oly módszert talált fel, mely által egyetlen egy szóval is kilehet fejezni, hogy az ember mit huzott. E rendszert, melynek felállitása nem csekély nehézségbe került, hasonló alkalmakkor jól lehet értékesiteni.

— **Mária Terézia** emlékünnepe volt tegnapelőtt Bécsben a magyar testőrség palotájának helyiségeiben. A magyar testőrséget tudvalevőleg Mária Terézia királynőnk alapitotta s halála százados évforduló napján a palota parancsnoka: Simonyi vezérőrnagy a királynő arczképét s a szobát, melyben el van helyezve, fényes izléssel feldiszitette.

— **A lengyel** forradalom ötven éves évfordulóját Krakkóban minden feltünés nélkül ünnepelték meg. Istentisztelet volt a dominikánusok templomában; számos polgár, nemes és 1830-ki veterán gyült össze a templomban. Később bankett volt, melyet polgárok és főranguak rendeztek. A összes felköszöntőket előzetesen be kellett mutatni a rendező bizottságnak, mely minden inopportunusnak látszó politikai czélzást kitörölt belőlük.

— **Phylloxera** Oroszországban. A mint a „Galos“ értesit, a phylloxera már Krimben is fellépett s nagy rémületet okoz.

———

KOZGAZDASÁG.

Magyar borok bevitele Svájczba. Borkivitelünk a svájczi köztársaságba az idén korántsem tüntet fel oly élénkséget, mint más évek hasonló időszakában. Ennek oka főleg az, hogy a rosz szüret következtében boraink ára oly magasra emelkedett, hogy a svájczi vevők ez idő szerint nagyobb mérvü bevásárlásoktól tartózkodnak. Ehhez járul még az, hogy Svájcznak egy részében is igen jó termés volt ez évben, mi a belföldi szükséglet ellátásához nem jelentéktelen mennyiséggel járul, másrészt, hogy Francziaország versenye, miután saját hiánylatát olcsó spanyol, olasz és középtengeri borokkal fedezte, hatályosabban fog föllépheti, mint a legutóbbi két évben. Az utóbbi három év beviteli viszonyairól a következő adatok nyujtanak felvilágositást: Az összes borbevitel Svájczba 1877-ben 928,955 méterm., 1878-ban 923,373 mm. 1879-ben 1·044,607 métermázsa volt. Ebből esett a keleti határszélen levő állomásokra — a mi tehát csaknem kizárólag Ausztria-Magyarországból került — 1877-ben 22,883 métermázsa, 1878-ban 47,453 méterm., 1879-ben 238,612 mm. E számok mutatják, mily örvendetes mérvben emelkedett évről-évre, de különösen a legutóbbi évben, Ausztria-Magyarország borainak bevitele Svájczba; s ép ezen körülmény engedi remélni, hogy daczára a kedvezőtlen viszonyoknak, legalább az eddig elfoglalt állást meg fogják boraink ez évben is tartani a svájczi piaczon. S ezt lehet és kell is remélnünk, mert épen Svájcz az, mely a mi boraink legtermészetesebb is legbiztosabb piacza, minélfogva nemcsak arra kell törekednünk, hogy eddigi positiónkat ezen piaczon el ne veszitsük, hanem hogy azt a franczia terménynyel szemben, mely még mindig nagyrészt dominálja ezen piaczot, lehetőleg teljesen meghóditsuk a mi boraink számára.

—

Olcsó kut. Egy amerikai gazda a következő tanácsot adja egy oda való lapban arra nézve, hogy olcsó és jó kuthoz juthassunk: A kutnak felső részét, mintegy 5—6 lábnyi mélységig 4 lábnyi átmérővel ássuk, s burkoljuk be oldalát hydraulicus mészszel. Ezen alól kissé keskenyebbnek ássuk a kutat, s lefelé haladtunkban vonjuk be oldalát szintén hydraulicus mészszel. Az ilyen módon ásott és burkolt kut fé annyiba kerül, mint egy hasonló mélységü és átmérőjü közönséges kut, a mellett, hogy mindenféle féregtől mentes, és oldaláról semmiféle szemét sem hullhat a kutba. Az emlitett amerikai gazda ily módon ásott magának kutat, melyet már 11 év óta használ, s ezen idő alatt mindössze egyszer tisztittatott ki. Az ilyen kutat nem is szükséges kotrani, miután nem gyül össze benne iszap.

—

A központi pincze a bortőzsdék mintájára a kormány által még ez évben fel lesz állitva a Köztelken. Főczélja a termelőket a vevővel egyenes összeköttetésbe hozni. Ma délelőtt a kereskedelmi miniszter megbizásából Miklós Gyula borászati kormánybiztos megszemlélte ugy a pinczét, mint az irodai helyiségeket és czélszerűnek találta azokat. Az uj bortőzsde Kremer Fülöp borászati vándortanitó felügyelete alatt fog állani.

———

A budapesti árutőzsde hivatalos árjegyzetei.

1880. év nov. hó 29.

	Minőségi súly Hectoliterenként klgr.	Ara 100 klgr.-nak frt. kr.	frt. kr
Búza:			
Bánsági	72·8—74·6		
„	76·4—78·3		
Tiszavidéki	72·8—74·6		
„	76·4—78·3	12 45	12 80
Pestvidéki	72·8—74·6		
„	76·4—78·3	12. 25	12 45
Fehérmegyei	72·8—74·6		
„	76·4—78·3	12 45	12 80
Bácskai	72·8—74·6		
„	76·4—78·3	9. 40	9 65
Rozs:			
Magyar	70 —72	9.50.	9 80
Arpa:			
Takarmány	60 62	36. 40	6. 40
Maláta	62 58·7	7. 10	9. 20
Zab:			
Magyar	36·4—40·1	85.	6.15
Tengeri:			
Bánsági		8 30.	5 50
Másnemű		5. 20.	5 40
Repcze:			
Káposzta		---- —.	. —
Bánsági			
Köles:			
Magyar		5 75.	6 —
Szokvány:			
Buza tavaszra szállitandó	-------74·7	12 30.	12 32

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
BÉKÉSY KÁROLY.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Sz. 6457—880. polg. (499) 3—3

HIRDETMÉNY.

Alólirt kiküldött biró ezennel közhirré teszi, hogy a somogyomi határtagositási ügyben a képviselet rendelése, a megváltozott viszonyokra való tekintettel, a mérnöki szerződésnek pótszerződéssel leendő kiegészitése, a tényleges birtok állapotnak a telekkönyvvel lehető összhangzatba hozatala sat. végett tárgyalási határidőül **1881 évi január hó 10-ik napjának reggeli 10 órája** a helyszinére Somogyom községbe tüzte ki. Mire az összes érdekeltek ezennel megidéztetnek.

Erzsébetváros on, 1880. november 23-án.

A kir. törvényszék nevében:
SZÉKELY MIKLÓS.
kiküldött biró.

Árlejtési hirdetmény.

A torda-szeben-brassói államut fogarasmegyei szakaszán 1881' 1882 és 1883 években eszközlendő kavics-szállitás biztositása iránt zárt irásbeli ajánlatok utján, Fogarason a kir. épitészeti hivatal iroda helyiségében 1880. évi deczember 20-án versenytárgyalás fog tartatni.

Felhivatnak a vállalkozni kivánók, hogy irásbeli ajánlataikat a fennt emlitett kir. épitészeti hivatalhoz a tárgyalási napon déli 12 óráig nyujtsák be, minthogy később érkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A versenyzők kérelmére a ministerium segédhivatali igazgatóságában is fognak ajánlatok elfogadtatni, de csakis 1880. deczember hó 15-ig. A ministeriumhoz később érkezett ajánlatok semmi szin alatt el nem fogadtatnak és egyszerüen az illetőknek felbontatlanul vissza fognak adatni.

A ministerium segédhivatali igazgatóságához czimzendő és beküldendő ajánlatok boritékára világosan kiteendő a megye és utszakasz, melyre az ajánlat szól.

Az ajánlat a fogarasi vagy porumbáki útmesterségekre különkülön, vagy pedig a törvényhatóság területén levő államut összes hosszára szólhat.

Ajánlatok nemcsak három, hanem hat évi tartamra is tehetők, melyeknek elfogadását azonban a ministerium magának fenntartja.

Az épitészeti hivatalhoz beküldendő és 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatokhoz az ajánlati összegnek 5 százaléka mint bánatpénz csatolandó, vagy készpénzben vagy pedig az árfolyam szerint számitott m. kir. állampapirokban.

Ellenben a ministeriumhoz beküldendő s szintén 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatokhoz az előirt bánatpénz sem készpénzben sem pedig értékpapirokban nem csatolható, hanem annak valamely nyilvános pénztárnál a kellő összegben történt letétele a pénztári elismervények eredetiben becsatolása által igazolandó.

Az ajánlatokban az egységi árakból teendő árengedés számokkal és betükkel világosan kiirandó.

Két egyenlő irásbeli ajánlat közül az előbb benyujtottnak adatik elsőbbség.

Azon ajánlattevőknek, kik a kavics szállitást el nem nyerték, a letett bánatpénz az ajánlati tárgyalás befejeztével azonnal vissza fog szolgáltatni, az illető vállalkozóé pedig 10 százalékra kiegészitve, a szállitás befejeztéig biztositékkép letéve marad.

A tett ajánlat az illető vállalkozóra nézve azonnal, a kincstárra nézve pedig csak azon naptól fogva kötelező, a mikor az a ministerium által jóváhagyatik.

Az ajánlatban határozottan kiteendő, hogy ajánlkozó a helyi körülményeket a szállitási feltételeket stb. teljesen ismeri és azoknak magát minden kifogás nélkül aláveti.

A szállitandó kavicsmennyiség, annak egységi árai, a részletes szállitási feltételek és a szerződés mintája a fogarasmegyei kir. épitészeti hivatalnál a szokott hivatalos órákban megtekinthetők.

Kelt Fogarason, 1880. nov. 24.

(497) 1—3 **A m. kir. épitészeti hivataltól**

Sz. 2112—880. (500) 3—3

Hirdetmény.

A nagyméltóságu m. kir. pénzügyministerium folyó évi október hó 15-éről kelt 66,818 számu rendelete folytán az alólirt m. kir. dohánygyári igazgatóság által 1881-ik évre szükséges 6780 darab különböző méretü és pedig:

400	darab	1 és fél	cmeter vastag,	18	cmeter széles,	4	méter	hosszu
1400	„	2	„ „	18	„ „	4	„	„
1600	„	2	„ „	21	„ „	4	„	„
1600	„	2	„ „	24	„ „	4	„	„
1600	„	2	„ „	26	„ „	4	„	„
40	„	4	„ „	29	„ „	4	„	„
60	„	3 és fél	„ „	32	„ „	4	„	„ és
88	„	2 és fél	„ „	34	„ „	4	„	„

lágy deszka szállitására nézve ezennel versenytárgyalás tüzetik ki; melyhez irásbeli 50 kros bélyeggel és 10 százalék biztositék letételéről szóló pénztári nyugtával ellátott és lepecsételt ajánlatok a kolozsvári m. kir. dohánygyári igazgatóságnál legfeljebb 1880. deczember hó 13-án délelőtti 11 óráig benyujhatók.

A szállitási és ajánlati feltételek a gyári irodában a rendes s hivatalos órák alatt megtekinthetők.

A magy. kir. dohánygyári igazgatóságtól.

Kolozsvártt, 1880. évi november hó 29-én.

Sz 9291.—880. urb. (498) 3—3

Hirdetmény.

Alólirt kir. törvényszék, mint urbéri biróság részéről közhirré tétetik, miszerint gr. Teleky Károly részéről a felső maros-ujvári átalános határtagositás megengedhetőségéért felső marosujvári összes birtokosok ellen folyó évi október 21-én 8888 szám alá beadott kérése folytán a megengedhetőség feletti nyomozatok foganatositására 1881 évi február hó 8-án, délelőtt 9 órája, Felső-Marosujvárra mai napról 9291 sz. a. végzéssel tárgyalás tüzetett ki.

Ezen tárgyalásra az érdekelt felek azon megjegyzéssel idéztetnek meg, hogy kimaradók birtoka a tagositást óhajtók birtokához számittatik s hogy a kérés egyik példányát a kir. törvényszéknél betekinthetik.

A gyula-fehérvári kir. törvényszék urbéri biróságának 1880. november hó 22-én tartott üléséből.

A kir. törvényszék elnöke:

Az Eskór

Nyavalyatörést, görcsöket még a legmakacsabb eseteket is a legrövidebb idő lefolvása alatt, saját eredményteljes módszerem által levél utján is meggyógyitom. **Dr. Helmsen** különleges gyógyász Berlinben. N. W. Lowisen Strasse 32. (443) 18—24

Már sokan meggyógyultak.

Téli gyógymód.

VILMOS

köszvény- és rheuma ellen való

vértisztitó theája

Vilmos Ferencz

gyógyszerésztől Neukirchenben. (Észak N. o.)

Köszvény, rheuma, lábfájdalmak és egyéb megcsökönösödött bajok, felújuló sebek, nemi és bőrkiütési betegségek, kütegek a testen vagy arczon, foltok, syphilistikus forradások, máj- és lépdaganatok, hämorrhoid-bajok, sárgaság, heves idegbántalmak, izom- és izfájdalmak, gyomor-nyomás, hülések, szornlás, titkos bajok, scrophula-betegségek, mirigydaganatok és egyéb betegségek ellen sokoldalulag és a legjobb eredménynyel alkalmazható, mit az elismerő iratoknak ezere tanusit. Bizonyitványok ingyen küldetnek meg.

Egyes csomag 8 adagban 1 frt, bélyeg és csomagolás 10 kr.

Ovakodni kell a hamisitványoktól, s meg kell nézni számos államban törvényesen biztositott védbélyegünket.

Kapható Kolozsvártt **Valentini Adolf** gyógyszerész urnál.

148 20—26

Őszi gyógymód. Nyári gyógymód.

Tavaszi gyógymód.

4%-os
Tiszavölgyi sorsjegyek.

Évenkint három huzással.

Főnyemény 100,000 forint stb.

Adó- s bélyegmentes, legközelebbi huzás már

1881. január hó 15-én

a legjobb és legszolidabb tőkeelhelyezésekre alkalmas.

Ezek pontosan a mindenkori napi árfolyam szerint kaphatók

FUCHS I.,

500 magyar királyi udvari váltóuál 1—6

BUDAPEST, DEÁK-FERENCZ UTCZA.

Főnyeremény esetl. 400,000 Mark.	**Szerencse-hir.** MEGHIVÁS. A Hamburg által biztositott nagy pénz-kisorsolásból mutatkozó	A nyereményeket az állam biztositja.

NYEREMÉNY-CHANÇOKBAN

való részvételre,

8 millió 600,000 mark

biztosan el kell nyeressék.

Ezen előnyös pénzkisorsolásnak, mely terv szerint csak 90,500 sorsjegyet tartalmaz, következők a nyereményei:

Legnagyobb nyeremény esetleg **400,000** mark.

Jutalom	250,000 mark	6 nyeremény á	4000 mark
1 nyeremény á	150,000 mark	108 nyeremény á	3000 mark
1 nyeremény á	100,000 mark	214 nyeremény á	2000 mark
1 nyeremény á	60,000 mark	10 nyeremény á	1500 mark
1 nyeremény á	50,000 mark	2 nyeremény á	1200 mark
2 nyeremény á	40,000 mark	533 nyeremény á	1000 mark
2 nyeremény á	30,000 mark	676 nyeremény á	500 mark
5 nyeremény á	25,000 mark	950 nyeremény á	300 mark
2 nyeremény á	20,000 mark	65 nyeremény á	200 mark
12 nyeremény á	15,000 mark	100 nyeremény á	150 mark
1 nyeremény á	12,000 mark	26345 nyeremény á	138 mark
24 nyeremény á	10,000 mark	2300 nyeremény á	124 mark
4 nyeremény á	8,000 mark	70 nyeremény á	100 mark
3 nyeremény á	6,000 mark	7300 nyeremény á	94 es 67 mark
52 nyeremény á	5,000 mark	7850 nyeremény á	40 és 20 mark

és ezek nehány hónap alatt 7 részletben **biztos** eldöntés alá kerülnek.

Az első huzás hivatalosan ez év **deczember hó 15 és 16-ára** van megállapitva, s ehez egy sorsjegy ára:

az egész eredeti sorsjegy csak 3 frt 50 kr. o. é.
a fél eredeti sorsjegy csak 1 „ 75 „ o. é.
a negyed eredeti sorsjegy 88 „ o. é.

és ezen az állam által biztositott eredeti sorsjegyek (nem eltiltott igérvények) az összegnek bérmentes elküldése mellett, általam a legtávolabbi vidékre is megküldetnek.

Minden résztvevő **eredeti sorsjegye mellett az állam czimerével** ellátott eredeti **tervezetet ingyen** és a megtörtént huzás után **rögtön hivatalos** huzási sorrendet **felhivás nélkül** megkapja.

A kifizetés és a nyereménypénzek elküldése közvetlenül általam az érdekelteknek gyorsan és a **legszigorubb hallgatás** mellett eszközöltetik. (433) 2—4

Minden **megrendelés** egyszerüen **postautalványnyal** vagy **ajánlott levéllel** történhetik.

Tehát tessék a **megbizatásokat egész bizalommal**

Id. HECKSCHER SÁMUEL,
bankház és váltó-irodájához **Hamburgban.**

Az ifjuság szépségét a legkésőbb aggkorig megóvni, minden hölgy főfeladata,

mely kiválóan föltételezi a bőr leggondosabb ápolását. Ennek tiszta és gyöngéd megtartása, finomitása és frissitése, foltok vörösség, szeplő és minden bőrszenny eltávolitása, ugymint különösen a ránczok és redők azonnali és tartós megsemmisitése, kiválóan eszközölhető az annyira kitüinő, hatásában meplepő

RAVISSANTE
du dr Lejosse á Paris

hivatalosan megvizsgált egyetlen ártalmatlan bőrápoló szer által. Páris, London, Bécs, Budapest elegáns hölgyvilágának legértékesb toilette titka a fiatal kor frisseségének az aggkorban való megtarthatása: ezerszeresen jónak bizonyult, és mint első szépitőszer egy hölgynek pipereasztaláról sem szabad hiányoznia.

Egy nagy eredeti üveg ára 2·50
Egy kis eredeti üveg ára 1·50
(használati utasitással.)

Ravissante szappan

a legjobb és leghirnevesebb illatos mosdó szappan a bőr szépitése és javitására. Használata után a bőr bársony finom lesz, és igen kellemes szagot tart meg, — Sokáig tart és ki nem száród, a ki egyszer megkisértette, az soha soha többé nem használ más szappant.

Egy doboz (3 drb) ára 1 frt 35 kr. egy db. 50 kr.

Ravissante arczpor.

A párisi és londoni hölgyvilág: valamint a legtöbb müvésznő legkedveltebb arczpora. Mindazon t. hölgyek, kik egyszer használták, meggyőződtek, hogy a POUDRE RAVISSANTE felül-mulhatatlan, igen jól tapad, láthatatlan, és természetes üdeséget ad a bőrszinnek tehát legjobban ajánlhatjuk.

Nagy doboz ára 1 frt. Kisebb 60 kr. fehér vagy rózsaszinü.

Felül mulhatatlan és teljesen ártalmatlan a

RAVISSANTE FOGPOR

mely a fogakat hófehérre tisztitja, odvasodástól és büzödéstől megóvja.

Savmentes semlegesitő, vizben oldó alkatrészekkel bir, a fogak tökéletes tisztitását letehetővé teszi, s azok mellett természetes szinőket és fényőket megtartják, és sem vegyileg, sem erőmüvileg nem lesznek megtámadva: a könnyenvérző foghus természetes erejét megkapja a száj pedig kellemesen föl lesz frissitve. Egy doboz ára 50 kr.

A ki szép és egészséges fogakat óhat, az győződjék meg mihamarább egyetlen kisérlet által, hogy mily kitünő, majdnem csodálatra méltó hatásu a

Ravissante-szájviz.

Minden savaktól mentes, s a fogak ápolására legalkalmasabb éltető és balzsamos növényanyagokból készitve.—Általa a foghus megerősödik, a fogak zománcza ápolva, a rothadás elkerülve lesz. 10 csepp elégséges belőle egy kortyvizzel, mely vegyülékkel a fogak bevégzett tisztitása után, a száj jól kiöblittetik és soha sem kellend fogfájásban szenvednünk.

Nem létezik más készitmény, mely mindennapi használatnál oly hasonlithatlan jó eredményt bizlositana a fogak szépségére és fentartására nézve, mint a Ravissante szájviz, mely a fogakat oly veszélyes fogkő lerakodását, és a szájnak a legkellemesbb frisseséget és üdeséget kölcsönözi.

Egy eredeti üveg ára 1 frt.

RAVISSANTE HAJ-ESSENTIA

kitünő hatással bir a hajtalaj tisztitására, mely a hajkorpa képződését és a haj kihullását meggátolja: igen kedvelt fejmosó szer, mert jótékony hatást eszközöl a fejbőrre.

Egy üveg ára 1 frt 20 kr.

A kik valóban jó, a czélnak minden irányban megfelelő hajkenőcsöt óhajtanak tegyenek egy kiséletet a

Pomade Ravissante

kitünő hajkenőcsesel, mely a hajat szépiti és ápolja, a hajtalajt megerősitt, a korpa képződését meggátolja, a haj kihullását megakadályozza, annak természetes fényt és hullámos alakot kölcsönöz, és a legkésőbb korig védi a megőszülés ellen.

Egy tégely ára 1 frt.

Ravissante hajápoló olaj.

Legjobb óvszer a haj őszülése és kihullása ellen, mely a korpaképződést meggátolja, a beteg hajat új életre hozza és a haj növését bámulatosan előmozditja. Ajánlható azoknak, a kik hajkenőcs helyett hajolajat használnak. Hatása csodálatos.

Egy üveg ára 1 frt.

Valódi minőségben, nagyban és kicsinyben kaphatók a központi főraktárban

Schwarz Friderika, ilatgyógyszertárában
Budapest, városháztér 9. szám, „Haris-bazár".

(328) 13—50

Levélbeli megrendelések a pénz beküldése vagy utánvétel mellett postafordultával teljesittetnek.

Raktár Kolozsvártt: Valentini Adolf, és Biró János gyógyszerész uraknál és a legtöbb vidéki **illatszer- és gyógyszertárakban.**

Első és legnagyobb butor raktár

DUHONY JÁNOS-nál

Kolozsvártt, a Redoutte (vigadó) épületében.

Kolozsvári butor gyártmányainak és minden ezen szakmába vágó czikkeinek nagy raktára.

Főraktára **nádfonatu fa- és vaskeretü** butoroknak.
Dus választék **Paszomány munkákban**, vég vagy meter számra.
Különböző nagyságu **lószőr madrácz és szőnyegek** választékos raktára.

Van szerencsém a n. érd. közönség figyelmébe ajánlani, miszerint **raktáromban** mindennemü **asztalos, esztergályos és kárpitos** munkák a franczia divatlapok mintája szerint készletben találhatók és megrendelhetők; minden szakmámba vágó megrendeléseket felelősség mellett elvállalok, ugy szintén ocska butorokat átalakitok.

Mindenféle álló, függő és asztali **tükrök, butorkelmék, ágy- és asztalteritőkből** a legelső gyárakból dus raktárom van.

Elvállalok

minden rangu **menyasszonyi butor kelengyezéseket, irodai berendezéseket** és végül **butor himzéseket** a legjutányosabb árakban felelősség mellett.

Ugy helyi mint vidéki megrendelések **gyorsan** és **pontosan** teljesittetnek.

Midőn ezen nagy raktáram egyes kiválóbb czikkeit a n. érd. közönségnek felsorolom, teljes tisztelettel kérem az eddigi, éveken át engem megtisztelő bizalmokra ezentul is érdemesiteni.

Kiváló tisztelettel

Duhony János.

(436) 13—100

Nyomatott „KELET" nyomdájában Kolozsvártt.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.